

HET GESTOLEN HUIS

Hilda van Stockum

Mozaïek Junior

Mozaïek Junior, Zoetermeer

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk Forest Stewardship Council (FSC) draagt. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

Vertaling Anne-Marie Roorda
Ontwerp omslag en binnenwerk Marleen Verhulst
Foto omslag Doreen Kilfeather /Trevillion Images

ISBN 978 90 239 9430 5
NUR 283

Oorspronkelijk verschenen bij Bethlehem Books, Bathgate, USA,
onder de titel *The Borrowed House*

Engelstalige uitgave © 1975 Hilda van Stockum
Nederlandse uitgave © 2013 Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer

Alle rechten voorbehouden

*Voor mijn nicht Nella,
ter herinnering aan onze gelukkige
kinderjaren.*

Inhoud

1.	Brunhilde	9
2.	Over de Rijn	26
3.	De aankomst	42
4.	Het huis	52
5.	Een fontein in de tuin	72
6.	Het toneelstuk	82
7.	Het feestje	93
8.	De verjaardag	111
9.	Lessen	132
10.	Sef	146
11.	Het ongeluk	159
12.	Janna helpt mee	175
13.	Moeilijkheden	184
14.	Verraad	196
15.	Hugo	206
16.	De verloren Siegfried	213
17.	Het schilderij	220
18.	Het bal	240
19.	Voorstelling van de goden	253
	Over de auteur	263

1.

Brunhilde

De stal rook naar hooi, kippenpoep en kool. Lorelei, de witte hen, kakelde erop los. Janna wierp een vlugge blik over haar schouder, pakte de bezem en joeg de hen van haar nest. En ja hoor, daar lag een ei. Voorzichtig liet Janna het in de zak van haar schort glijden. De staldeur kraakte en Frau Kopp kwam binnen. Met haar strenge gezicht torende ze hoog boven Janna uit.

‘Slacht een paar van die kippen voor me, Janna, en snel een beetje,’ zei ze. ‘Ik heb onverwacht bezoek.’

Ontzet keek Janna om zich heen. Wat zij zag waren niet zomaar kippen – het waren Lorelei en Ilsebill, de leghorns; Wilhelm, de oudste haan; Fritz en Franz, de jonge hanen; Lieschen, Gretchen, en al haar andere kakelende, scharrelende vriendjes kende ze bij naam. Hoe kon je nu iets wat een naam had vermoorden? Maar ja, daar dachten de grote mensen meestal anders over. Janna begon driftig te bezemen.

‘Johanna,’ drong Frau Kopp aan, ‘heb je me gehoord?’

Janna keek op en schudde haar haren uit haar gezicht. ‘Dat doe ik niet,’ zei ze, terwijl ze schrok van haar eigen brutaliteit.

‘Natuurlijk doe je dat wel,’ hield Frau Kopp vol. ‘Ik heb het je toch al eens voorgedaan? Je draait hun nek om, kijk zo... zo

simpel als wat. Wat hebben ze me toch een sufferd gestuurd. En dat andere kind was nog wel zo goed, zo gehoorzaam! Waarom moest juist die ons weer verlaten?’

‘Ik moet weg,’ zei Janna wanhopig. ‘We hebben een bijeenkomst van de Hitlerjugend.’

‘Maar het is helemaal geen woensdag,’ protesteerde Frau Kopp. ‘Ik weet dat je woensdag je *Heimabend* hebt en eerder weg moet. Maar het is nu dinsdag en trouwens, je kunt straks mooi in de keuken helpen.’

‘Het is een bijzondere bijeenkomst,’ zei Janna, die wel degelijk zag hoe kwaad ze Frau Kopp hiermee maakte. Het was iedereen verboden zich met de bijeenkomsten van de Hitlerjugend te bemoeien: de kerk, de school, en ook ouders en werkgevers.

‘Een bijzondere bijeenkomst, een bijzondere bijeenkomst,’ bromde Frau Kopp. ‘Je hebt ook altijd van die bijzondere bijeenkomsten. Volgens mij probeer je gewoon onder je werk hier uit te komen. En waarvoor zou deze bijeenkomst dan bedoeld zijn?’

Janna’s gezicht klaarde op. ‘Het is een repetitie,’ zei ze. ‘We gaan een toneelstuk spelen dat onze groepsleider zelf heeft geschreven. En geloof het of niet, maar ze hebben mij gekozen om Brunhilde te spelen!’

‘En wie mag dat zijn?’ vroeg Frau Kopp snibbig.

‘Weet u dat niet? Ze is de bruid van Siegfried. Hij geeft Brunhilde de magische ring, die gestolen was van de Rijndochters. Maar de ring is vervloekt. Siegfried drinkt een giftige toverdrank, vergeet Brunhilde en trouwt met iemand anders. Brunhilde is woedend en laat hem vermoorden. Maar achteraf heeft ze daar spijt van en wanneer ze zijn brandstapel aansteekt, springt ze

zelf ook in het vuur. Ze verbranden, net als alle andere goden, en de hemel gaat ook in vlammen op.'

Frau Kopp had met open mond staan luisteren. 'Waar leer je die heidense onzin?'

'O, het is geen onzin,' wierp Janna tegen. 'Het komt allemaal uit Wagners opera's.'

'Nou, het is in elk geval heidens,' mokte Frau Kopp. 'En daarvoor houden ze je dan van je eerlijke werk!'

'Een rol spelen is ook werken. Mijn ouders moeten dat de hele dag doen. Zij zijn beroemde acteurs, ze staan vaak met een foto in de krant. Ze kregen zelfs complimenten van Hitler. Er is een artikel over... ik laat het u wel zien... hij vindt ze een voortreffelijk voorbeeld van de ware Arische cultuur.'

'Ik weet het, ik weet het,' onderbrak Frau Kopp haar, 'dat heb je al verteld. Maar is het niet een beetje vroeg om nu al te gaan? Die bijeenkomsten beginnen altijd pas later, toch?'

'Deze niet,' zei Janna.

Frau Kopp keek haar achterdochtig aan en deed haar mond al open om iets te gaan zeggen, maar bedacht zich. Het was niet verstandig om je te mengen in zaken van de Hitlerjugend. Ze had verhalen gehoord...

Ze trok haar zwarte sjaal recht en haalde haar schouders op. 'Goed, als je zo nodig moet, ga dan maar. Dan doe ik hier alles zelf wel.' Ze bukte zich snel en graaide naar de nietsvermoedende Lieschen. Janna pakte haar jas van de haak en vluchtte weg.

Het was eind februari. Van de dikke laag sneeuw die er had gelegen was weinig meer over; hier en daar piepten de stukjes aarde en geel gras er al doorheen. Waterstroompjes kabbelden vrolijk

van de bergen af en spoelden modder en kiezelsteentjes mee. De bergen, die nu in dichte mist gehuld waren, doemden dreigend op als grote schimmen. De plakkerige sneeuw bleef aan Janna's laarzen zitten toen ze voort banjerde. Een stevige wind trok aan haar haren en sloeg tegen haar wangen. Ze kwam voorbij de boerderij van Frau Kopp, met het steile, overhangende dak, dat voor de helft uit stro en voor de helft uit houten dakspanen bestond. Bruno, de bastaardhond, keelde zichzelf bijna met zijn ketting toen hij op haar af wilde springen. Ze aaide zijn ruwharige kop, klom over het hek en stond op de weg, waar zich tussen de moddersporen glinsterende poeltjes water hadden opgehoopt. In de verte stak het puntje van de kerktoren als een waarschuwend vinger omhoog naar een zwerm kraaien, die samen al zigzaggend in de lucht een hakenkruis leken te vormen.

Janna haalde diep adem. Het was haar gelukt dat akelige klusje van Frau Kopp te ontduiken, omdat ze bij de Hitlerjugend hoorde. Frau Kopp was bang voor Hitler. Alle grote mensen waren bang voor Hitler.

Ze dacht weer aan het toneelstuk en kon er nog steeds niet over uit dat ze haar hadden uitgekozen voor zo'n grote rol terwijl ze nog maar bij de beginners zat. Natuurlijk was het een grote verantwoordelijkheid. Haar moeder had altijd beweerd dat je je helemaal in een rol moest inleven. Terwijl ze over de natte sneeuw op de weg voortploeterde, beeldde Janna zich in dat ze Brunhilde was... Brunhilde de Walkure, een strijdgodin, die samen met haar zussen op betoverend mooie paarden door de lucht vloog, met een helm op haar wapperende haar en een speer in haar hand. Ze voerden het bevel over alle oorlogen en hielpen de eerlijke mensen te winnen. Soms, als de wolken zich aan de horizon

opstapelden en Janna daar met toegeknepen ogen naar tuurde, stelde ze zich voor dat ze hen echt zag, die krijgsvrouwen die zo puur en onberispelijk waren. Niemand kon hen aanraken, ze waren zo vrij als de wind. Als ze echt Brunhilde zou zijn, dacht Janna, zou ze zich bevrijden van alle grote mensen die ze altijd moest gehoorzamen en die hun eigen toverij hadden.

Ze dacht aan Gisela, die in het dorp woonde. Afgelopen jaar had ze nog op school gezeten en volgde de lessen zoals iedereen. Nu was ze volwassen, droeg mooie jurkjes en liep rond als een koningin. Alle jongens en mannen die nog in het dorp woonden, zwermde om haar heen. Mensen vonden haar knap, maar Janna hield niet van zulke dikke lippen en de overdreven manier waarop ze haar ogen opsloeg. Ze was trouwens ook gemeen en speelde valse spelletjes met haar bewonderaars. Janna hoopte dat zij niet zo zou worden als ze groot zou zijn. Ze was liever een trotse, sterke Walkure, die als geen ander met een speer kon omgaan.

Maar Brunhilde was ongehoorzaam aan Wodan, de oppergod, die wilde dat zij in het gevecht de verkeerde mensen hielp. Wodan strafte haar door haar aan een rots midden in een cirkel van vuur vast te ketenen. Daar moest ze slapen totdat Siegfried haar kwam wekken. Toen hij dat had gedaan, was ze niet meer opstandig en werd ze verliefd op hem. Janna wist niet zeker of ze wel zo stil kon liggen, zelfs zonder met haar ogen te knipperen. Ze vroeg zich af wie de nobele blonde held zou spelen, die onbevreesd een draak kon verslaan maar beefde bij de aanblik van Brunhildes schoonheid. Dat was ook nog een probleem: Janna wist dat ze niet erg knap was. Nou ja, misschien konden ze met de toneelverlichting wel wat goedmaken.

Hoe zou het zijn om een toverring te hebben, die je de macht gaf over iedereen? En waarom had Brunhilde hem niet gebruikt om Siegfried te redden en haar vijanden te verslaan? Waarom had ze hem aan de Rijndochters teruggegeven? Zij hadden de ring verstoep en nu kon niemand erbij, hoewel sommige mensen zeiden dat de ring aan Hitler was gegeven en dat hij daarom al die landen veroverd had.

Een meisje begroette haar vanuit de aangrenzende boerderij. Ze kwam door het veld aanrennen en sprong over stenen en struiken terwijl haar lange vlechten op haar rug dansten. Het was Greta, haar klasgenootje.

‘Wacht op mij, Janna!’

‘Jij bent er dus ook tussenuit geknepen,’ zei Janna verbaasd.

‘Ik zei dat we een bijeenkomst van de Jugend hadden.’

‘Dat heb ik ook gezegd!’ De twee meisjes barstten in lachen uit.

‘Nou vinden ze het vast verdacht als de volgende repetitie alweer op vrijdag is. Dan vinden ze dat we te veel bijzondere bijeenkomsten hebben!’

‘Ze kunnen toch niks doen,’ zei Greta. ‘We mogen zo veel bijeenkomsten hebben als we willen.’

‘Zolang onze groepsleider het in ieder geval niet doorvertelt.’

‘O, vast niet. Hildegarde is aardig. Hannelore, die andere groepsleider, was verschrikkelijk, zo streng. Ze liet ons altijd met zware bepakking marcheren en een koud bad nemen als het vroom; ze zei dat we dan net zo sterk en gehard werden als jongens. Wij zouden de moeders worden van de toekomstige Duitse soldaten en ze wilde niet dat daar slappelingen tussen zouden zitten.’

‘Heb je nog iets kunnen meepikken?’ vroeg Janna.

‘Niet zo veel. Volgens mij heeft Frau Hahn me door. Maar als ze ook maar iets zegt, verklik ik haar, want ik weet dat ze een varken heeft geslacht zonder toestemming.’

‘Echt?’

‘Natuurlijk. Dat doen al die boeren. Dat onze soldaten omkomen van de honger, doet hun niets. Maar ik heb in ieder geval een paar uien. Lekker in de soep.’

‘Ik heb een ei,’ zei Janna.

‘Een ei? Maar die tellen ze altijd!’ riep Greta uit.

‘Ik heb hem gepikt voordat ze gingen tellen.’ Ze liepen een poosje in stilte verder en hoorden een roodborstje tjilpen op een kale tak.

Ze werden ingehaald door de oude postbode, die met zijn bruine leren tas over zijn schouder langs hen heen fietste. Hij lag gebogen over het stuur van zijn fiets en trapte met zijn grote laarzen hard op de pedalen tegen de wind in. Toen de bruine sneeuw onder zijn wielen opspatte, sprongen de meisjes opzij.

‘Goedendag!’ zei de postbode, terwijl hij naar hen knikte.

‘Heil Hitler!’ antwoordden de meisjes en strekten hun arm.

Janna zocht peinzend haar weg tussen alle modderplassen. ‘Heb jij Hitler wel eens gezien?’ vroeg ze.

‘Ja, één keer,’ zei Greta, ‘bij het sporttoernooi van de Hitlerjüngend waar we heen gingen.’

‘Daar waren zo veel mensen,’ zei Janna, ‘ik kon niks zien.’

‘Ik was in een boom geklommen,’ zei Greta, terwijl ze genoot van Janna’s bewonderende blik. ‘Maar zo veel zag ik ook niet,’ gaf ze toe, ‘behalve zijn achterhoofd en zijn uitgestrekte arm. En weet je, hij stak zijn hand niet eens ver genoeg de lucht in, niet eens tot boven zijn schouder!’ Hildegarde liet de meisjes hun

armen ver boven hun hoofd uitsteken, en hoe lang de gelegenheid ook duurde, je mocht nooit je arm op de schouder van het meisje voor je laten rusten.

Maar Hitler hoefde zijn arm natuurlijk helemaal niet op te steken. De begroeting was juist voor hem bedoeld. Bovendien stond hij sowieso boven de wet.

‘Maar waarom wilde jij dan eerder naar huis vandaag?’ vroeg Janna.

‘Voor de toets van morgen,’ zei Greta bezorgd. ‘Ze laten ons tot zó laat werken dat ik ’s avonds te moe ben om mijn huiswerk te doen. Het gaat deze hele periode al slecht op school. Rassenleer is het belangrijkste vak en ik doe zo goed mogelijk mijn best, maar ik kan het allemaal niet onthouden. Al die lange woorden!’

‘Ja, zoals “brachycefalisch”,’ zei Janna. ‘Dat is een bepaald soort schedel. Je hebt ronde en vierkante en ovale schedels, en het maakt heel veel uit welke vorm je hebt. De Arische zijn de beste.’

‘Waarom?’

‘Het heeft iets te maken met de ruimte voor je hersenen. Apen hebben niet veel ruimte. Ariërs juist de meeste. Wij zijn Ariërs, het enige goede ras. Van ons wordt verwacht dat we supermensen worden.’

‘Wat voor andere rassen zijn er dan?’

‘O, de Slavische volken, de Mongolen en de Semieten... dat zijn de Joden. Als je een keer het antwoord niet weet op een vraag, moet je gewoon iets vuils zeggen over de Joden, dan krijg je alsnog een goed cijfer. Dan vergeten ze zo waar het om ging.’

‘Echt waar?’

‘Ja, ik heb het geprobeerd. Soms werkt het ook met Slavische mensen, die zijn bijna even slecht als de Joden... dat zijn de Rus-

sen dus. Maar de Joden zijn het ergst. Door hen hebben wij de Eerste Wereldoorlog verloren. Wij waren al aan het winnen, nou ja, de soldaten waren al aan het winnen – en Hitler was in die tijd soldaat, dus hij kan het weten – maar de Joden in Berlijn lieten ons het Verdrag van Versailles tekenen en daarom verloren we de oorlog. Toen hadden we heel veel grondgebied verloren en daarom hadden we niet genoeg *Lebensraum* en moesten we onze vijanden zo veel geld betalen dat we er arm van werden. We gebruikten zelfs ons briefgeld op de wc!

‘Waarom dan?’ vroeg Greta.

‘Omdat het nog minder waard was dan toiletpapier. Niemand had werk en de mensen op straat vielen dood neer van de honger, maar de democratische regering deed er niets aan. Toen Hitler kwam, nam hij al ons verloren grondgebied weer terug en kreeg iedereen werk. We hadden weer een leger en genoeg eten. Daarom moeten we Hitler voor en na elke maaltijd bedanken.’

‘Maar wat heeft dat met rassen te maken?’

‘Begrijp je het dan niet? Juist hun ras maakt Joden zo slecht. Ze hebben het verkeerde bloed. Voordat die Joden kwamen, waren wij zuivere Ariërs, en dat moeten we weer zien te worden. Daarom hebben de jongens van de Hitlerjugend dolken met *Bloed en eer* erop. Het is een schande om je zuivere ras te laten bederven door de omgang met minderwaardige rassen. In de oude geschiedenis van Atlantis hadden de Ariërs magische krachten. Het hakenkruis is een magisch, Arisch teken, wist je dat? Maar de Joden hebben ons zo verzwakt dat we die machten zijn kwijtgeraakt. Hitler wil ons die krachten teruggeven, maar dat kan hij alleen doen als wij de slechte invloed van de Joden uitroeien.’

‘Heb je ooit een Jood gezien?’ vroeg Greta.

‘Nee, alleen op plaatjes.’

‘Er kwam altijd een Jood bij ons in het dorp, voordat jij er kwam wonen,’ zei Greta. ‘Elke vrijdag stond hij op het marktplein en verkocht een varken. Hij had een grote gele ster op zijn jas. Maar er mankeerde altijd iets aan het varken. We waren blij toen hij niet meer terugkwam.’

‘Volgens mij zijn ze net als de *Nibelungen*, de dwergen in ons toneelstuk... geniepig en gevaarlijk,’ zei Janna. ‘Het zijn de Joden in Engeland en Amerika die tegen ons vechten. Alle Arische mensen willen het liefst bij ons horen. En de Joden gaven ons het christendom, waardoor we alleen maar zwak werden. Christenen moeten hun vijanden liefhebben, en mensen die hen haten goed behandelen, en mensen die van hen stelen moeten ze nog meer geven. Als je dat gelooft, hoe kun je dan een sterk land worden en de wereld veroveren? Hitler zegt dat het onmogelijk is om tegelijkertijd een goede Duitser en een goede christen te zijn.’

‘En geloof jij dat?’ vroeg Greta.

‘Nou ja, als Hitler het zegt...’ zei Janna.

‘En hoezo zijn de Slavische mensen dan slecht?’

‘Het zijn communisten. De Joden hebben ervoor gezorgd dat ze communisten werden. Die zeiden dat iedereen gelijk is, maar dat is een leugen. Er is een superieur ras, dat zijn wij, en minderwaardige rassen. Die minderwaardige rassen moeten het superieure ras dienen.’

‘Als jij het zegt klinkt het allemaal zo simpel, Janna. Ik ben benieuwd hoe je dat doet... al die lange hoofdstukken uit *Mein Kampf*...’

‘Ik denk dat het door mijn ouders komt,’ zei Janna. ‘Zij zijn beroemd, weet je. Hitler zei...’

‘Ja, dat heb je al verteld,’ onderbrak Greta haar. Het enige wat ze vervelend vond aan Janna was dat ze altijd zo opschepte over haar ouders. ‘Ik moet hierheen. Tot morgen.’

Greta woonde in een huisje in de bergen en Janna’s huis was in het dorp, bij haar kinderjuffrouw Erna en Erna’s moeder. De befaamde Mechtild en Otto Oster, Janna’s ouders, waren al meer dan twee jaar op reis om de militaire troepen in het buitenland te vermaken. Ze schreven Janna steeds dat ze snel een huis zouden krijgen en haar zouden laten ophalen, maar tot nu toe was daar steeds niets van gekomen. Janna troostte zich door hun lange brieven te schrijven en over hen te praten tegen iedereen die maar wilde luisteren. Voor Janna waren ze altijd aanwezig, als een bewonderend publiek bij alles wat ze deed.

Erna was erg geïnteresseerd in Janna’s bijeenkomsten. Maar haar oude moeder keurde die beweging sterk af. Ze sleet de laatste dagen van haar leven in haar schommelstoel naast een enorme blauwe porseleinen kachel, voor zich uit mompelend, terwijl ze voortdurend een rozenkrans tussen haar vingers door liet gaan. Ze vond het goddeloos dat er bijeenkomsten waren op zondagochtend, zodat Janna niet naar de kerk kon. Ze waarschuwde Janna om niet naar alle heidense dingen die haar geleerd werden te luisteren. Ze ging maar door, prevelde bedreigingen tegen een mysterieus iemand die ze de Antichrist noemde en voorspelde al het mogelijke onheil voor Duitsland, tot Erna haar het zwijgen oplegde.

‘Let maar niet op haar,’ zei Erna dan altijd schamper. ‘Die ouwe is gek.’

Janna hield van haar Hitlerjugendclub. Het was het enige verzetje in haar leven. De rest was allemaal beroerd. School van

acht tot twaalf uur was beroerd; de meeste tijd ging op aan het klaarmaken van zwachtels en andere dingen voor de soldaten en aan het schrijven van brieven voor hen. Het middagmaal was beroerd; aardappels met een vleessmaak eraan. Het boerderijwerk 's middags was beroerd. Als er geen bijeenkomst was, moest Janna vaak lang doorwerken, zodat haar huiswerk eronder leed. De boeren vergaten hoe jong hun hulpjes waren en overlaadden hen met werk. Janna wist niet of ze het ooit uitgehouden had als de Hitlerjugend er niet was geweest.

De bijeenkomsten waren heerlijk – behalve dan de lezingen uit *Mein Kampf* of de lessen over Germaanse stammen; die waren saai. Maar de meisjes leerden ook handvaardigheid, ze leerden muziekinstrumenten bespelen, ze speelden spelletjes, acteerden in toneelstukken, hielden zangwedstrijden en maakten trektochten. In de zomer gingen ze kamperen en waren er excursies naar wedstrijden van de Jugend. Dat waren de hoogtepunten. Als Janna met haar club ging kamperen, had ze het gevoel dat ze de hele wereld aankon. De frisse buitenlucht, de prachtige bossen en bergen, de vriendschap met de andere meiden; het was geweldig. Het voelde alsof ze van betekenis waren, alsof het land hen nodig had – en wat een prachtig, prachtig land was het!

's Avonds kwamen ze, uitgeput van een lange dag, bij elkaar rondom het opspringende vreugdevuur. Dan vertelde Hildegard verhalen: oude legenden die ontstaan waren op de aardbodem waar zij op sliepen. Ze luisterden naar de verhalen van de grote Noorse goden en hun vurige liefdes, van vloeken en betoveringen, van helden met magische krachten en hun boosaardige vijanden... totdat hun oogleden zwaar werden en het vuur nog slechts uit een paar glimmende wormpjes bestond. Dan blies de

nachtelijke wind hen in hun tenten en droomden ze van blonde goden.

Op kamp had Janna de tijd van haar leven. Enthousiast zong ze mee met de rest:

*‘Vandaag beheersen wij Duitsland,
morgen de hele wereld.’*

Ze naderde het dorp en verheugde zich al op het gezicht van Erna wanneer ze het ei zou zien. Erna zou haar vast opdragen Frau Kopp te bedanken. Janna gniffelde. Frau Kopp zou nog eerder haar kunstgebit weggeven dan haar eieren!

Ze was al voorbij de eerste pastelkleurige dorpshuizen: het bekende houten raamwerk en de schoorstenen waaruit rookpluimpjes opstegen. Normaal gesproken zat Hans, de schoenmaker, voor zijn raam en knikte dan altijd even naar haar, maar vandaag zat er niemand. Iets verderop woonde de klokkenmaker. Zijn winkel stond vol interessante klokken met houtsnijwerk, die tikten en zongen. Maar deze keer bleef Janna niet staan kijken, want ze zag een ambulance voor het kleine hotel staan. Frau Bauer, de vrouw van de hoteleigenaar, hield de deur open voor twee mannen die een draagbaar naar buiten droegen waar Frau Bauers oude tante op lag. Haar bleke gezicht stond angstig terwijl ze de deken die over haar heen lag met haar uitgemergelde vingers omklemde.

‘Onthoud, tante Hedwig, het is voor uw eigen bestwil. Ze maken u wel beter,’ zei Frau Bauer.

‘Ja, ik weet het...’ zei tante Hedwig met bevende stem. ‘Ze hebben die nieuwe behandeling... maar...’

‘U wilt toch ook van die pijn af?’ zei Frau Bauer.

‘Maar het is zo ver weg...’ jammerde tante Hedwig. ‘Je kunt me niet eens komen opzoeken!’

‘Dat kan sowieso niet. Het hotel...’

‘Ik weet het, ik weet het...’ De stem van tante Hedwig stierf weg.

Een groep dorpsbewoners stond rondom de ambulance. Aan de gezichten van de mannen die de draagbaar droegen viel niets af te lezen. De mannen praatten niet tegen tante Hedwig en ook niet tegen Frau Bauer. Ze lieten de mensen afscheid nemen en duwden daarna de draagbaar in de ambulance. Met een klap sloegen ze de deuren dicht en gingen zelf voorin zitten. Een stank kwam uit de uitlaatpijp toen de motor sputterend aansloeg. Modderige sneeuw spatte op vanachter de wielen en grommend reed de ambulance weg. De dorpelingen keken hem na, terwijl hij kleiner en kleiner werd en uiteindelijk, onderaan de heuvel, uit het zicht verdween. Snikkend liep Frau Bauer snel het hotel binnen, met haar zakdoek tegen haar gezicht gedrukt.

‘Waarom is ze voor die nieuwe behandeling niet naar het ziekenhuis in Freiburg gestuurd?’ vroeg een vrouw. ‘Waarom naar Hademan? Dat is zo ver weg.’

‘Volgens mij bepaalt de regering dat,’ zei een andere stem.

‘Hademan is voor de bejaarden, voor de ongeneeslijk zieken en voor de zwakzinnigen,’ zei Hans, de schoenmaker. ‘Het is niet zomaar een plek.’

‘Klopt,’ droeg ook de directrice van het postkantoor haar steentje bij. ‘Het zoontje van mijn zus was niet helemaal goed bij zijn hoofd en die hebben ze daar ook heen gebracht, maar al snel daarna was het met hem gedaan. Longontsteking, zeiden ze.’

‘Mijn opa ging erheen omdat hij een zere voet had, maar ook hij ging dood aan longontsteking,’ zei een boodschappenjongen. ‘Het moet daar wel erg tochtig zijn.’

‘Hij was al oud; misschien was de reis hem al te veel.’

‘Misschien,’ zei de vrouw van het postkantoor grimmig. ‘Maar heeft iemand van jullie ooit gehoord dat er iemand levend uit Hademan terugkwam?’

Er viel een stilte. Ergens toeterde een radio:

*‘Adolf Hitlers lievelingsbloem
is de eenvoudige edelweiss.’*

Janna huiverde. Klopte hier iets niet? Ging er iets ergs gebeuren met tante Hedwig? Lieve tante Hedwig, die altijd in haar leunstoel voor het raam zat en de kinderen ontving met een doos vol zelfgemaakte chocolaatjes. Ze was bijna als een grootmoeder voor haar geweest, want ze vertelde altijd verhalen over vroeger, toen de vrouwen nog lange rokken droegen en alle mannen nog snorren hadden. Samen hadden ze urenlang door albums vol gedroogde planten en vervaagde bruine kiekjes gebladerd. Als tante Hedwig echt pijn had gehad, dan had ze het in ieder geval nooit laten merken.

De lange jongen die naast Janna stond zag haar verdrietige gezicht. Hij hoorde bij het *Jungvolk*, het onderdeel van de Hitlerjugend voor oudere jongens. Hij heette Kurt Engel.

‘Luister maar niet naar die kletspraat,’ zei hij, terwijl hij naast haar ging lopen en zijn arm om Janna’s schouder legde.

Dat vond ze een grote eer. ‘Denk jij dat ze goed terecht zal komen?’ vroeg Janna verlegen, en keek naar hem op.

Kurt staarde in de verte. De hoofdstraat liep nu steil omlaag en ze zagen het mistige dal en de besneeuwde bergtoppen, rij na rij, die in de verte samensmolten tot een paarse nevel. ‘Wat maakt het ook uit,’ zei hij. ‘Tante Hedwig is toch maar een nutteloze oude vrouw, totaal onbruikbaar in ons land. Waarom zou je over haar inzitten? Bedenk eens wat onze jongelui meemaken, onze soldaten in Rusland. Heb je de lijst met doden gezien? Waarom maak je je niet druk over hen?’ Hij tuurde even naar de lucht, waar de laatste zonnestralen vanuit een gat in de wolken als scherpe speren schuin omlaag staken.

‘We staan op een keerpunt in de geschiedenis,’ zei hij. ‘Er zijn maar vier van die grote keerpunten geweest in Europa: toen de Grieken de aanvallende Perzen afweerden, toen Karel Martel Frankrijk tegen de moslims beschermde, toen Wenen standhield tegen het Turkse leger, en toen de ridders van de Duitse Orde de troepen van Ghenghis Khan tegenhielden bij Liegnitz. Nu wordt Europa opnieuw bedreigd door barbaren uit het Oosten en is het aan ons, Duitsers, om de boel te redden.’ Kurts kortgeschoren hoofd, opgeheven naar de hemel, leek onbuigzaam en nobel, dacht Janna.

‘Er bestaat een voorspelling,’ ging Kurt verder, ‘die zegt dat nadat de goden gedood zullen zijn, de hoorn van Heimdall, de beschermer van de grens tussen goden en mensen, op een dag zal weerklinken om het Germaanse volk te wekken. Volgens mij is dat nu gebeurd. Hitler is die hoorn. Hij heeft bijzondere krachten en hij is naar ons toe gezonden om ons de overwinning te geven, een overwinning waarover nog eeuwenlang gesproken zal worden. We moeten hem vertrouwen en hem volgen, zelfs tot in de dood.’

‘O, ik hoop dat dát niet hoeft,’ riep Janna.

Kurt keek haar aan alsof hij net ontdekt had dat zij daar ook nog stond. Zijn glimlach liet zijn gezicht stralen. ‘Je hebt gelijk, Janna,’ zei hij. ‘Maak je geen zorgen. Hitler is onoverwinnelijk, iemand met een doel voor ogen. Met hem kunnen we alles aan. Ik zie je vrijdag weer. Ik denk dat je al wist dat ik Siegfried ga spelen...?’ Hij knikte haar vriendelijk toe en beende weg.

Janna keek hem na; hij zag er erg knap uit in zijn leren jas. Dus *hij* zou Siegfried zijn! Wat een fantastische tegenspeler zou hij zijn! Ze bedacht wat voor kostuum zij aan zou moeten: een golvend wit gewaad met zilveren borstplaten, een gordel bezet met juwelen en een helm op haar hoofd. Ze had ook zilveren sandalen en een speer nodig. Ze vroeg zich af hoe ze aan dit alles zou moeten komen, maar Hildegarde zou wel helpen, zoals altijd.

Pas toen Janna al bijna thuis was, herinnerde ze zich het ei weer. ‘Kijk eens wat ik voor je heb, Erna!’ zei ze, toen ze de keuken in kwam stormen.

Erna keek om. Ze hield een brief in haar hand. ‘Janna!’ riep ze zonder het ei een blik waardig te keuren. ‘Ik ben zo blij dat je er al bent! We hebben net een expresbrief gekregen. Je vader en moeder hebben een huis gevonden in Amsterdam. Ze willen dat je zo snel mogelijk naar hen toe komt. Je kunt met Frau Mueller meereizen; zij is de vrouw van een ambtenaar en gaat haar man een bezoek brengen. O, we moeten alles inpakken, ik weet niet waar ik moet beginnen! Maar... wat is er? Wil je dan niet naar je ouders?’

